

поширення цього виду злочинності негативно впливає на обороноздатність країни та являється загрозою для національної безпеки. Саме тому визначення та впровадження заходів спеціально-кримінологічного запобігання є нагальним та необхідним зважаючи на сучасний стан досліджуваної проблеми.

1. Шалгунова С. А., Ткаченко П. І., Гудіна Я. І. Спеціальні-кримінологічні заходи запобігання військовим злочинам як напрям забезпечення національної безпеки. – 2019.
2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право, 2009. – 288 с.
3. Детермінанти злочинності серед особового складу військовослужбовців нгу та заходи її запобігання. А. В. Градецький. Держава та регіони. Серія: Право, 2020 р., № 1 (67) том 2. С. 65–70.

УДК 343.337
DOI: 10.31733/17-03-2023-333-334

Герман МАЛАХОВ
науковий співробітник
Українського науково-дослідного інституту
спеціальної техніки та судових експертиз
Служби безпеки України

ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Однією із складних та надзвичайно гострих проблем сучасності є тероризм. Проблема тероризму вже багато років не втрачає своєї актуальності як для правової теорії, так і для практичної діяльності правоохоронних та інших державних органів. Проте загрозливих масштабів вона набула лише в теперішній час. Незважаючи на значні зусилля, що докладаються державами і міжнародними організаціями, для протидії їй, не лише не втрачає свого розповсюдження, але й розвивається, набуваючи нових форм і методів її здійснення. В арсеналі терористів, що вчинюють терористичні злочини в наш час не лише традиційні засоби, а й найсучасніша зброя і військово спорядження[1, с.1].

Неприкрита агресія РФ проти України супроводжується використанням терористичних методів і засобів для залякування населення, впливу на прийняття органами державної влади потрібних для агресора рішень. Нині масштаби, інтенсивність, шкода від тероризму, кількість та серйозність порушень міжнародного гуманітарного права зросли в геометричній прогресії.

Узагалі, світовий досвід показує, що всюди, де існують збройні конфлікти чи йде війна, тероризм стає поширеною повсякденною практикою під час ведення воєнних дій.

У дослідженні «Глобальний індекс тероризму – 2022» прогнозувалося, що Україна побачить новий спалах тероризму, оскільки він все більше концентрується в зонах збройного конфлікту. Занепокоєність експертів викликає загроза кібертероризму та її підвищений вплив на інші країни у зв'язку з ескалацією збройного конфлікту в Україні [2].

Сьогодні визнається, що сучасний тероризм став явищем, що супроводжує військову агресію РФ і гібридну війну проти України, метою якої є не лише окупація певних територій України, а й повна ліквідація Української державності. Отже, на цей час найбільшу терористичну загрозу для України становить агресивна політика Російської Федерації, спрямована на дестабілізацію ситуації в державі та повалення конституційного ладу в Україні[3].

Активність агресора в Україні проявляється у використанні класичної тактики терору (вибухи, залякування, диверсії тощо) не тільки в районі бойових дій, а і в інших регіонах України; застосування важкої зброї, у т.ч. проти мирного населення; використання цивільного населення як «живого щита» (ведення вогню з житлових кварталів населених пунктів, розміщення зброї біля шкіл, лікарень, дитячих садків тощо); переслідування громадян за інші політичні або релігійні переконання; жорстоке поводження із захопленими українськими військовослужбовцями; перешкоджання діяльності міжнародних, у т.ч. гуманітарних, організацій: недопущення гуманітарних конвоїв ООН, Червоного Хреста; активний пропагандистсько-психологічний маніпулятивний вплив на

молодь, яка проживає на окупованих територіях; активне використання мережі Інтернет (пропаганда, вербування, фінансування тощо) [4].

Агресивні дії РФ, дії незаконних збройних формувань "ДНР" та "ЛНР", зокрема, обстріли цивільних об'єктів та інфраструктури, що спричиняють численні жертви серед цивільного населення, здійснення диверсій, створення перешкод у роботі спостерігачів міжнародних організацій, загроз їх життю і здоров'ю, характеризуються у міжнародній правоохоронній практиці як терористичні [3]. Поряд з військовими діями, актуальним чинником терору залишається диверсійно-терористична та інша підривна діяльність російських спецслужб, які використовують різноманітний арсенал прийомів та засобів, мають значний досвід і практично необмежені матеріальні ресурси. Така діяльність має ознаки міжнародного тероризму, що загрожує європейській та глобальній безпеці [5, с.5].

З огляду на те, що конфлікт в Україні привертає увагу всього світу, важливо, щоб проблема боротьби з тероризмом не відійшла на другий план. Терористичні загрози, що постали перед Україною, вимагають на законодавчому та організаційному рівні удосконалення функціонування загальнодержавної системи боротьби з тероризмом з врахуванням позитивного зарубіжного досвіду та найкращих світових практик у сфері боротьби з тероризмом.

З метою всебічного посилення спроможностей загальнодержавної системи боротьби з тероризмом з урахуванням європейських та загальносвітових практик у сфері протидії тероризму СБУ розроблено законопроект «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму» (реєстр. №7699), який внесено до Верховної Ради України Президентом України. Цим законопроектом передбачені, зокрема, зміни до: 1) Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України, відповідно до яких: а) встановлюється кримінальна відповідальність за "проходження навчання тероризму", "перетинання державного кордону України з терористичною метою", а також за фінансування цих діянь; б) визначається підслідність зазначених злочинів — досудове розслідування таких злочинів здійснюватимуть слідчі Служби безпеки України; в) визначається можливість застосування під час воєнного стану до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні згаданих злочинів, лише одного виду запобіжного заходу — тримання під вартою (за наявності підстав для застосування запобіжного заходу) із наданням права слідчому судді, суду не визначати при цьому розмір застави; г) передбачається можливість здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо згаданих злочинів; 2) Закону України "Про боротьбу з тероризмом", що передбачають запровадження правових основ для проведення антитерористичної підготовки населення; визначення нових суб'єктів боротьби з тероризмом (з урахуванням сучасної системи органів державної влади); удосконалення повноважень Служби безпеки України як головного суб'єкта боротьби з тероризмом; наділення Антитерористичного центру при Службі безпеки України повноваженнями формувати та вести перелік терористичних організацій і груп; 3) Закону України "Про санкції" в частині розширення видів санкцій, що можуть застосовуватись, зокрема до терористичних організацій та груп [6].

Сподіваємося, що реалізація цього акта дасть змогу підвищити ефективність у боротьбі з тероризмом. Це є надзвичайно актуальним завданням на тлі зростання нових викликів і посилення загроз національній безпеці України.

1. Рибачук М.В. Запобігання тероризму органами внутрішніх справ України: авторефер. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К., 2010. 19 с.

2. Global Terrorism Index 2022. URL:<https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2022>.

3. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні: Указ Президента України від 5 березня 2019 р. № 53/2019. *Офіційний вісник Президента України*. 2019. № 5. Ст. 17.

4. Епель О., Скрипнюк О. «Спецоперація» як злочин. URL: https://zib.com.ua/ua/152930-dii_rosii_pidpadayut_pid_oznaki_mizhnarodnogo_terorizmu_ta_e.html.

5. Загальнодержавна система боротьби з тероризмом: проблеми та перспективи: аналіт. доповідь / О.Д. Маркєєва, Б.Л. Розвадовський. К. : НІСД, 2022. 88 с.

6. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму» (реєстр. №7699): проект Закону України. URL:<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1451229>.